

Zittingsdocument

B8-0622/2016

17.5.2016

ONTWERPRESOLUTIE

naar aanleiding van verklaringen van de Raad en de Commissie
ingediend overeenkomstig artikel 123, lid 2, van het Reglement
over trans-Atlantische gegevensstromen
(2016/2727(RSP))

Jan Philipp Albrecht, Judith Sargentini
namens de Verts/ALE-Fractie

Resolutie van het Europees Parlement over trans-Atlantische gegevensstromen (2016/2727(RSP))

Het Europees Parlement,

- gezien Richtlijn 95/46/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens¹ (hierna "de richtlijn"), en met name artikel 25,
- gezien Verordening (EU) nr. 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG² (hierna de "algemene verordening inzake gegevensbescherming"), in werking getreden op 24 mei 2016 en van toepassing vanaf 25 mei 2018,
- gezien het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna "het handvest") en het Europees Verdrag voor de rechten van de mens (EVRM),
- gezien het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie van 6 oktober 2015 in zaak C-362/14, *Maximillian Schrems tegen Data Protection Commissioner*,
- gezien het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie van 29 februari 2016 betreffende de gepastheid van de bescherming geboden door het privacyschild EU/VS, en de bijlagen daarbij in de vorm van brieven van de regering van de VS en de Federal Trade Commission van de VS,
- gezien de mededeling van de Commissie van 29 februari 2016 getiteld "Trans-Atlantische gegevensstromen: herstel van vertrouwen door solide waarborgen" (COM(2016)0117), de mededeling van de Commissie van 27 november 2013 betreffende de werking van de veiligheidsregeling ("Safe Harbour") uit het oogpunt van EU-burgers en in de EU gevestigde ondernemingen (COM(2013)0847) en de mededeling van de Commissie van 27 november 2013 over het herstel van vertrouwen in de gegevensstromen tussen de EU en de VS (COM(2013)0846),
- gezien het advies over dit onderwerp (WP 238) dat de Artikel 29-werkgroep op 13 april 2016 heeft uitgebracht, en de eerdere adviezen over deze kwestie (WP 12, WP 27 en WP 32),
- gezien Verordening (EU) nr. 182/2011 van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van de algemene voorschriften en beginselen die van toepassing zijn op de wijze waarop de lidstaten de uitoefening van de uitvoeringsbevoegdheden door de

¹ PB L 281 van 23.11.1995, blz. 31.

² PB L 119 van 4.5.2016, blz. 1.

Commissie controleren¹, en met name artikel 5 betreffende de onderzoeksprocedure,

- gezien zijn resolutie van 5 juli 2000 over het ontwerpbesluit van de Commissie betreffende de gepastheid van de bescherming geboden door de veilighavenbeginselen voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en de daarmee verband houdende vaak gestelde vragen, die door het ministerie van Handel van de Verenigde Staten zijn gepubliceerd²,
 - gezien zijn resolutie van 12 maart 2014 over het surveillanceprogramma van de NSA in de VS, toezichthoudende instanties in verschillende lidstaten en gevolgen voor de grondrechten van EU-burgers en voor de trans-Atlantische samenwerking op het gebied van justitie en binnenlandse zaken³, en zijn resolutie van 29 oktober 2015 over de follow-up van de resolutie van het Europees Parlement van 12 maart 2014 over grootschalig elektronisch toezicht op EU-burgers⁴,
 - gezien artikel 123, lid 2, van zijn Reglement,
- A. overwegende dat de ontwikkeling van de informatiemaatschappij en de elektronische handel en de ontwikkeling van de interceptiemogelijkheden door inlichtingendiensten hebben geleid tot een wereldwijde exponentiële toename van het dataverkeer en de elektronische communicatie, en van de risico's met betrekking tot het misbruik van deze data en de interceptie van dergelijke communicatie;
- B. overwegende dat dit misbruik niet alleen een remmende werking op de ontwikkeling van e-commerce heeft, namelijk doordat het vertrouwen van de consument erdoor beschadigd wordt, maar ook een inbreuk op de rechten en vrijheden van mensen inhoudt, in het bijzonder het recht op privacy;
- C. overwegende dat gegevensbescherming inhoudt dat de mensen naar wie de verwerkte informatie verwijst, beschermd worden, en overwegende dat deze bescherming behoort tot de door de Unie erkende grondrechten (artikel 8 van het Handvest van de grondrechten en artikel 16 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie);
- D. overwegende dat in de richtlijn, die in 2018 vervangen zal worden door de algemene verordening inzake gegevensbescherming, rechten voor het datasubject worden vastgesteld evenals daarmee verband houdende verplichtingen voor diegenen die de gegevens verwerken of die toezicht op deze verwerking uitoefenen;
- E. overwegende dat deze bescherming enkel zinvol is als zij ook buiten het grondgebied van de Unie van toepassing is en er, zoals de richtlijn bepaalt, ook voldoende bescherming is in de derde landen waar de gegevens aan worden overgedragen;
- F. overwegende dat de gepastheid van de bescherming van persoonsgegevens in een derde land beoordeeld moet worden rekening houdend met de wetgeving en de internationale verbintenissen van dat derde land, en overwegende dat de middelen in de praktijk

¹ PB L 55 van 28.2.2011, blz. 13.

² PB C 121 van 24.4.2001, blz. 152.

³ Aangenomen teksten, P7_TA(2014)0230.

⁴ Aangenomen teksten, P8_TA(2015)0388.

doeltreffend moeten blijken;

- G. overwegende dat de Commissie namens de burgers van de Unie en de lidstaten moet verzekeren dat er in de betreffende derde landen een passend beschermingsniveau is;
- H. overwegende dat het Europese Hof van Justitie in zijn arrest op 6 oktober 2015 de ongeldigheid heeft uitgesproken van het ontwerpbesluit van de Commissie betreffende de gepastheid van de bescherming geboden door de veiligheidsbeginselen voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en de daarmee verband houdende vaak gestelde vragen, die door het ministerie van Handel van de Verenigde Staten zijn gepubliceerd;
- I. overwegende dat het Europese Hof van Justitie in het betreffende arrest heeft verduidelijkt dat een passend beschermingsniveau in een derde land "in wezen moet overeenstemmen" met de bescherming waarin de Unie voorziet;

Inleiding

- 1. verwelkomt de inspanningen die de Commissie en de regering van de VS geleverd hebben om in het privacyshield aanzienlijke verbeteringen door te voeren, in vergelijking met het veiligheidsbesluit;
- 2. benadrukt het belang van het vrijwaren van de grondrechten, waaronder het recht op gegevensbescherming en op privacy;
- 3. benadrukt het belang van trans-Atlantische handel en samenwerking;
- 4. benadrukt het belang van rechtszekerheid voor datasubjecten en verwerkingsverantwoordelijken;
- 5. uit zijn bezorgdheid omdat de privacyshieldregeling misschien niet volledig in overeenstemming is met de vereisten van het handvest, de richtlijn, de algemene verordening inzake gegevensbescherming en relevante uitspraken van zowel het Europees Hof van Justitie als het Europees Hof voor de Rechten van de Mens;

Particuliere sector

- 6. merkt op dat de privacyshieldbeginselen (bijlage II) geen reeks in wezen overeenstemmende beginselen vormen, aangezien zij geen toestemming van het datasubject vereisen, het beginsel van gegevensminimalisatie niet omvatten, en de verwerking van persoonsgegevens toestaan voor doeleinden die onverenigbaar zijn met het doel waarvoor de gegevens verzameld werden;
- 7. wijst erop dat de privacyshieldbeginselen toestaan dat persoonsgegevens verwerkt worden, in welke vorm dan ook, zonder dat het datasubject toestemming moet geven of ten volle het recht heeft om bezwaar aan te tekenen; uit zijn bezorgdheid omdat zij zelfs enkel voorzien in opt-outs ('kennisgeving en keuze') bij een materiële wijziging van de doelstelling of bij verstrekking van de gegevens aan een derde; uit zijn bezorgdheid omdat zelfs voor gevoelige gegevens enkel in deze twee situaties toestemming van het datasubject vereist is;

8. wijst erop dat het bijkomende beginsel 2 a niet in overeenstemming is met het arrest van het Hof van Justitie in de zaak Google Spanje tegen Costeja van 13 mei 2014 (C-131/12) en het recht op wissing van gegevens ("recht om te worden vergeten") krachtens de EU-wetgeving inzake gegevensbescherming;
9. is bezorgd dat de handhaving in het kader van de privacyschildbeginselen bijzonder lastig zal zijn, omdat een datasubject vijf opeenvolgende stappen moet doorlopen (klacht bij de verwerkingsverantwoordelijke; alternatieve beslechting van het geschil; klacht bij het ministerie van Economische Zaken of de Federal Trade Commission via een Europese gegevensbeschermingsautoriteit; privacyschildpanel; rechtbank in de VS); brengt in herinnering dat op grond van Richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 alternatieve geschilbeslechting voor consumentenovereenkomsten verboden is;
10. wijst erop dat er maar één straf bestaat voor een verwerkingsverantwoordelijke die de privacyschildbeginselen schendt, namelijk schrapping van de privacyschildlijst; is van mening dat dit niet in wezen overeenstemt met de administratieve sancties en andere straffen waarin de EU-databeschermingswetgeving voorziet, met name de algemene verordening inzake gegevensbescherming;
11. wijst erop dat noch de Federal Trade Commission (FTC), noch het ministerie van Economische Zaken, noch aanbieders van alternatieve conflictoplossingen een onderzoeksbevoegdheid hebben die vergelijkbaar is met die van de Europese toezichthoudende autoriteiten; brengt in herinnering dat het Europees Hof van Justitie verklaard heeft dat effectieve toezichtsbevoegdheden essentieel zijn voor het toezicht op gegevensbescherming volgens het primair EU-recht;
12. brengt in herinnering dat de verwerkingsverantwoordelijken uit een derde land door een besluit over gepastheid bevoorrechte toegang krijgen tot de EU-markt; uit zijn bezorgdheid omdat de verwerkingsverantwoordelijken en verwerkers uit de VS door de minder hoge eisen van de privacyschildbeginselen in vergelijking met de EU-wetgeving inzake gegevensbescherming een concurrentievoordeel kunnen krijgen ten opzichte van deze uit de Unie;
13. betreurt dat de VS nog steeds geen alomvattende wetgeving voor de bescherming van consumentengegevens hebben, ondanks de inspanningen van de laatste jaren;

Overheidstoezicht

14. merkt op dat bijlage VI (brief van Robert S. Litt, ODNI) verduidelijkt dat het op grond van presidentiële richtlijn 28 (hierna "PPD-28") in zes gevallen toegelaten is om collectief verzamelde persoonsgegevens en communicatie van niet-Amerikanen te gebruiken; wijst erop dat deze collectieve inzameling slechts "zo specifiek als haalbaar" en "redelijk" moet zijn, en dus niet beantwoordt aan de strengere criteria van noodzakelijkheid en evenredigheid, vastgelegd in het handvest; wijst erop dat het Europese Hof voor de Rechten van de Mens vorig jaar verklaarde dat, om te verzekeren dat de noodzakelijkheids- en evenredigheidstoets behoorlijk uitgevoerd werden, een toestemming voor interceptie duidelijke identificatiegegevens moet bevatten over "een specifieke persoon die onder toezicht wordt geplaatst of één reeks gebouwen als de locatie waarvoor de machtiging verleend is" en dat "deze identificatie kan gebeuren aan de hand van namen, adressen, telefoonnummers of andere relevante informatie"

(*Zakharov tegen Rusland* (2015), paragraaf 264); wijst erop dat hetzelfde hof vorig jaar verklaarde dat de noodzakelijkheidstest vereist dat de tussenkomst "strikt noodzakelijk" moet zijn, "specifiek om essentiële inlichtingen te verkrijgen in een bepaald operatie" (*Szabó en Vissy tegen Hongarije* (2015), paragraaf 73);

15. wijst erop dat in bijlage VI ook wordt verduidelijkt dat persoonsgegevens en communicatie vijf jaar bewaard mogen worden en zelfs langer als dit "in het nationale veiligheidsbelang van de Verenigde Staten" is; uit zijn bezorgdheid omdat dit niet in overeenstemming is met het arrest van het Europees Hof van Justitie over gegevensbewaring uit 2014 (gevoegde zaken C-293/12 en C-594/12);
16. merkt op dat PPD-28 nieuwe voorschriften bevat waardoor het gebruik en de verspreiding van de persoonsgegevens en communicatie van niet-Amerikanen beperkt worden, maar de collectieve verzameling ervan niet; merkt op dat in voetnoot 5 van PPD-28 verduidelijkt wordt dat de Amerikaanse overheid onder "collectieve verzameling" niet het grootschalig toezicht op of toegang tot persoonsgegevens of communicatie verstaat, maar enkel de vastlegging van deze gegevens of communicatie; uit zijn bezorgdheid omdat dit in tegenspraak is met het arrest-Schrems van het Europees Hof van Justitie, dat bepaalt dat "wetgeving op grond waarvan algemene toegang tot de inhoud van elektronische communicatie is toegestaan, gezien moet worden als een wezenlijke schending van het fundamentele recht op eerbiediging van het privéleven";
17. merkt op dat PPD-28 niet dezelfde waarde heeft als een wet in de VS, en door elke toekomstige president van de VS eenzijdig kan worden ingetrokken; waarschuwt dat dit rechtsonzekerheid creëert voor EU-burgers die rekenen op het privacyschild, omdat alle gegevens die aan de VS doorgegeven worden in de toekomst de bescherming van het privacyschild kunnen verliezen, zonder mogelijkheid tot beroep, juridische procedures of waarschuwing op voorhand;
18. merkt op dat de algemene uitzondering met betrekking tot nationale veiligheid in bijlage II, punt 5 van de privacyschildbeginselen letterlijk overgenomen werd van de veiligehavenbeginselen, die dus niet verder beperkt worden;
19. merkt op dat in het ministerie van Buitenlandse Zaken van de VS een ombudsman benoemd werd als contactpersoon met betrekking tot overheidstoezicht voor de toezichthoudende autoriteiten in de EU; merkt echter op dat uit hoofde van artikel 47 van het handvest vereist is dat het datasubject zelf de mogelijkheid heeft om bezwaar aan te tekenen; merkt op dat in bijlage III (brief van staatssecretaris John F. Kerry) bepaald is dat de ombudsman "niet zal bevestigen noch ontkennen of toezicht op een persoon wordt gehouden" noch "de specifieke rechtsmiddelen zal bevestigen" (paragraaf 4, onder e)); wijst er ook op dat de ombudsman niet de vereiste onafhankelijkheid heeft ten opzichte van de uitvoerende macht, aangezien hij of zij aan de staatssecretaris rapporteert;
20. merkt op dat de VS sinds het veiligehavenbesluit ongeldig werd verklaard geen maatregelen hebben getroffen om de toezichtprogramma's waar het Europees Hof van Justitie naar verwijst in te perken, maar integendeel in 2015 de wet over het delen van informatie met betrekking tot cyberveiligheid hebben goedgekeurd, en momenteel bezig zijn met het finaliseren van de wijzigingen aan artikel 41 van het federale

strafprocesrecht, hetgeen de privacy van niet-Amerikanen nog verder zouden ondermijnen;

21. merkt op dat de VS ondanks deze maatregelen het enige land blijven dat sinds de onthullingen over de wereldwijde toezichtoperaties stappen heeft genomen om de grondrechten te beschermen, door in 2015 de USA Freedom Act aan te nemen, waardoor het grootschalig toezicht van de Amerikaanse inlichtingendiensten binnen de VS beperkt werd; uit echter zijn bezorgdheid omdat de juridische situatie voor grootschalig toezicht door de Amerikaanse inlichtingendiensten buiten de VS en op niet-Amerikanen binnen de VS zoals bepaald in de Amerikaanse grondwet (titel 50, paragraaf 1881a, sectie 702) niet veranderd is; is van mening dat de VS verdere wetgeving moeten aannemen om deze situatie te verhelpen;
22. wijst erop dat verschillende lidstaten, waaronder Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en Nederland, overwegen wetgeving aan te nemen om hun toezichtsbevoegdheid en -capaciteiten sterk uit te breiden, of dit al gedaan hebben, hoewel dit niet in overeenstemming is met artikelen 7 en 8 van het Handvest van de Grondrechten en met de jurisprudentie van het Europees Hof van Justitie en het Europees Hof van de Rechten van de Mens; roept de Commissie op om tegen deze lidstaten een inbreukprocedure in te leiden;

Andere punten

23. merkt op dat de Commissie niet heeft onderzocht wat de rechten en de bescherming van EU-burgers zijn wanneer een voor de verwerking verantwoordelijke in de VS, die onder het privacyschild valt, hun persoonsgegevens doorgeeft aan een Amerikaanse rechtshandhavingsdienst; wijst erop dat in bijlage VII (brief van Bruce C. Swartz, ministerie van Justitie) over de toegang van rechtshandhavingsdiensten tot gegevens enkel wordt verwezen naar de toegang tot door bedrijven opgeslagen gegevens, en niet wordt ingegaan op het datasubject en het recht op verhaal van de personen van wie de geraadpleegde gegevens zijn;
24. is erover verheugd dat de toezichthoudende EU-autoriteiten voor gegevensbescherming nog altijd de overdracht van persoonsgegevens aan verwerkingsverantwoordelijken die onder de privacyschildregeling vallen, kunnen opschorten, op grond van artikel 3 van het ontwerp tot uitvoeringsbesluit van de Commissie; wijst erop dat dit in overeenstemming is met artikel 4 van Besluit 2001/497/EG van de Commissie betreffende modelcontractbepalingen voor de doorgifte van persoonsgegevens naar derde landen;
25. wijst met nadruk op het marktlocatiebeginsel, dat in de algemene verordening inzake gegevensbescherming ingevoerd werd; wijst erop dat, zodra de verordening wordt toegepast, vele Amerikaanse verwerkingsverantwoordelijken die de veiligehavenregeling gebruikt hebben, en die misschien van de privacyschildregeling gebruik zullen maken, rechtstreeks aan de verordening zullen moeten voldoen wanneer zij hun diensten op de EU-markt aanbieden of toezicht uitoefenen op personen die zich in de Unie bevinden;

Conclusies

26. concludeert dat de privacyschildregeling en de situatie in de VS niet voldoende verbeteringen inhouden ten opzichte van de veiligheidsregeling;
27. wijst erop dat het zeer waarschijnlijk is dat het ontwerpbesluit over gepastheid zodra het aangenomen is opnieuw aangevochten zal worden voor de rechtbank; wijst erop dat hierdoor een situatie van rechtsonzekerheid ontstaat voor bedrijven en personen; merkt op dat deskundigen inzake gegevensbescherming en ondernemersorganisaties bedrijven al aanraden om persoonsgegevens op andere manieren aan de VS over te dragen;
28. uit zijn bezorgdheid omdat de Commissie haar implementatiebevoegdheid misschien overschrijdt als zij beslist dat de privacyschildregeling een voldoende hoog niveau van bescherming in de VS verzekert, zonder dat een grondige evaluatie van het VS-stelsel werd uitgevoerd en zonder dat rekening gehouden werd met de kwesties die in deze resolutie aan bod komen;
29. roept de Commissie op om de dialoog met de VS verder te zetten en in het licht van de huidige tekortkomingen aan te dringen op verdere verbeteringen aan de privacyschildregeling, teneinde het risico dat het besluit voor de rechtbank verworpen wordt, zo klein mogelijk te houden;
30. roept de Commissie op om op zijn minst een vervalbepaling van twee jaar op te nemen in het besluit over gepastheid en om nieuwe onderhandelingen met de VS te beginnen over een verbeterd kader op basis van de algemene verordening inzake gegevensbescherming;
31. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad, de Commissie en de regeringen en parlementen van de lidstaten, en aan het Congres en de regering van de VS.